

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 23.12.2005
KOM(2005) 701 lopullinen

KOMISSION KERTOMUS

**VUODEN 2004 KERTOMUS
PHARE-OHJELMASTA JA LIITTYMISVALMISTELUJA JA
SIIRTYMÄJÄRJESTELYÄ KOSKEVISTA TUKIVÄLINEISTÄ**

{SEC(2005) 1773}

TIIVISTELMÄ

Phare-ohjelmalla pyritään yhdessä kahden muun Euroopan yhteisöjen rahoittaman tukivälineen eli ISPan (liittymistä edeltävä rakennepolitiikan väline) ja Sapardin (maatalouden ja maaseudun kehittämisen erityinen liittymisohjelma) ohella auttamaan Euroopan unionin ehdokasmaita ja unioniin liittyviä maita niiden valmistautuessa jäsenyyteen. Vuonna 2004, kun unioniin oli liittynyt 10 uutta jäsenvaltiota, Phare-ohjelmasta annettiin tukea kahdelle vielä jäljellä olevalle ehdokasmaalle, Bulgarialle ja Romanialle. Turkki sai edelleen tukea oman liittymistä valmistelevan tukivälineensä kautta.

Liittymistä valmistelevan Phare-tuen tavoitteena on auttaa ehdokasmaita ja unioniin liittyviä maita vahvistamaan julkishallintoaan ja instituutioitaan, jotta ne voisivat toimia tarkoituksenmukaisesti Euroopan unionin sisällä, lähentämään lainsäädäntöään Euroopan yhteisön lainsäädäntöön, vähentämään siirtymäkausien tarvetta ja edistämään taloudellista ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta.

Ohjelmatyö perustui Phare-ohjelman suuntaviivoihin, joita tarkistettiin vuonna 2004. Tarkistuksen tavoitteena oli jatkaa raja-alueyhteistyöasetuksen mukauttamista Interreg-yhteisöaloitetta vastaavaksi, ottaa huomioon ydinturvallisuuden alalla tarvittava oma lähestymistapa sekä painottaa siirtymistä laajennettuun hajautettuun täytäntöönpanojärjestelmään (EDIS).

Turkille annettavan liittymistä valmistelevan tuen ohjelmien suunnittelu ja täytäntöönpano tapahtui suurelta osin Phare-tuen menettelyjen ja sisällön mukaisesti. Valmistaakseen Bulgariaa ja Romaniaa rakennerahastojen yhteydessä käyttöön otettuun ohjelmien hajautettuun hallinnointiin Euroopan komissio on lisännyt jatkuvasti näille maille annettavaa tukea, jotta vastuuta Phare-ohjelmien hallinnoinnista ja täytäntöönpanosta voitaisiin siirtää edelleen kansallisille viranomaisille.

Tässä kertomuksessa annetaan tietoja myös uusiin jäsenvaltioihin sovellettavasta siirtymäkauden järjestelystä, joka otettiin käyttöön, jotta voitaisiin jatkaa instituutioiden kehittämiseen annettavaa tukea yhteisön säännösten täytäntöönpanon edellyttämien institutionaalisten ja hallinnollisten valmiuksien parantamiseksi ja vakiinnuttamiseksi. Ohjelmatyö perustuu komission seurantakertomuksessa (marraskuu 2003) yksilöityihin tarpeisiin.

1. TARKASTELUVUOSI

1.1. Laajentumisprosessin keskeinen kehitys vuonna 2004

Euroopan unioni laajentui 25 jäsenmaan unioniksi 1. toukokuuta 2004. Kymmenen uuden jäsenvaltion liittyminen kerralla unioniin oli sen historian suurin laajentuminen.

Laajentumisprosessi jatkuu toki edelleen. Lokakuun 6. päivänä 2004 komissio hyväksyi **laajentumispaketin**, johon sisältyivät Bulgarian, Romanian ja Turkin määräaikaikaskertomukset, laajentumista käsittelevä strategia-asiakirja sekä Turkin jäsenyyšnäkymiin perustuviin kysymyksiin liittyvä vaikutusten arviointi.

Liittymisneuvottelut saatiin päätökseen **Bulgarian ja Romanian** kanssa, ja tarkoitus on, että molemmat maat voivat liittyä EU:hun vuonna 2007. Joulukuun Eurooppa-neuvosto hyväksyi neuvottelujen päättämisen tavoitteena liittymissopimuksen allekirjoittaminen mahdollisimman varhain vuonna 2005.

Joulukuun Eurooppa-neuvosto päätti komission 6. lokakuuta 2004 antaman suosituksen mukaisesti myös aloittaa liittymisneuvottelut **Turkin** kanssa lokakuussa 2005. Päätös tehtiin ottaen huomioon Turkin edistymisen uudistusten toteuttamisessa ja edellyttäen, että keskeiset säädökset tulevat voimaan ja pöytäkirja, jolla Ankaran sopimus ulotetaan koskemaan myös uusia jäsenvaltioita, allekirjoitetaan ennen neuvottelujen aloittamista¹.

Huhtikuun 20. päivänä 2004 komissio suositteli liittymisneuvottelujen aloittamista **Kroatian** kanssa. Tämän suosituksen pohjalta kesäkuun Eurooppa-neuvosto päätti pitää vuoden 2005 alussa Kroatian kanssa kahdenvälisen hallitustenvälisen konferenssin neuvottelujen aloittamista varten².

Rahoituksen osalta komissio ehdotti 29. syyskuuta 2004 vuosien 2007–2013 rahoitusnäkyviä koskevien ehdotusten yhteydessä, että perustetaan liittymistä valmistelevan tuen väline, joka korvaa Phare-, ISPA-, Sapard- ja Cards-ohjelmat ja jota sovelletaan sekä nykyisiin että tuleviin hakijoihin. Samassa päätöksessä ehdotettiin perustettavaksi EU:n ja ehdokasmaiden ulkorajoilla sovellettava naapuruusohjelma, johon sisältyisivät rajat ylittävä Phare-yhteistyö sekä Tacis- ja Interreg-rahoitus. Neuvosto vahvisti vuosiksi 2004–2006 yleisen toimintamallin vielä jäljellä olevien Sapard- ja ISPA-varojen uudelleen kohdentamista varten. Komissio esitti, että osana Kroatian liittymisstrategiaa maa otetaan mukaan kaikkien kolmen nykyisin sovellettavan liittymistä valmistelevan välineen piiriin.

¹ Joulukuun 17. päivänä 2004 Eurooppa-neuvosto hyväksyi komission suosituksen ja päätti aloittaa Turkin kanssa neuvottelut 3. lokakuuta 2005 edellyttäen, että pöytäkirja, jolla Ankaran sopimus mukautetaan EU:n nykyistä jäsenkokoonpanoa vastaavaksi, allekirjoitetaan ennen kyseistä päivää. Pöytäkirja allekirjoitettiin 29. heinäkuuta 2005, ja virallinen päätös neuvottelujen aloittamisesta tehtiin 3. lokakuuta 2005.

² EU:n jäsenvaltiot päättivät 3. lokakuuta 2005 Luxemburgissa aloittaa liittymisneuvottelut Kroatian kanssa. Liittymisneuvottelujen aloittaminen tuli mahdolliseksi sen jälkeen, kun ministerineuvosto oli arvioinut Kroatian toimivan täydessä yhteistyössä YK:n perustaman entisen Jugoslavian alueella tehtyjä rikoksia käsittelevän sotarikostuomioistuimen kanssa.

1.2. Vuoden 2004 Eurooppa-neuvostojen tärkeimmät päätelmät

Brysselin Eurooppa-neuvosto 17. ja 18. kesäkuuta 2004

Eurooppa-neuvosto korosti, että **Bulgaria ja Romania** ovat erottamaton osa meneillään olevaa laajentumiskierrosta, ja muistutti, että kymmenen uuden jäsenvaltion liittymisneuvotteluissa sovellettuja pääperiaatteita olisi sovellettava myös Bulgariaan ja Romaniaan, jotka ovat osa samaa kokonaisvaltaista ja peruuttamatonta laajentumisprosessia.

Eurooppa-neuvosto ilmaisi tyytyväisyytensä **Turkin** huomattavaan edistymiseen uudistusprosessissa, johon lukeutuvat toukokuussa toteutettu tärkeä ja laaja-alainen perustuslain muutos sekä Turkin hallituksen jatkuvat ponnistelut Kööpenhaminassa sovittujen poliittisten arviointiperusteiden täyttämiseksi. Unioni vahvisti uudelleen sitoutumisensa siihen, että jos Eurooppa-neuvosto katsoo joulukuussa 2004 Turkin täyttävän Kööpenhaminan poliittiset kriteerit, EU aloittaa liittymisneuvottelut Turkin kanssa viipymättä.

Brysselin Eurooppa-neuvosto 4. ja 5. marraskuuta 2004

Eurooppa-neuvosto kuuli Euroopan komission puheenjohtajan esityksen määräaikauskertomuksista, laajentumisen strategia-asiakirjasta, ehdokasmaita koskevista suosituksista sekä Turkin jäsenyyšnäkymiin perustuvia kysymyksiä koskevasta selvityksestä, jotka komissio julkisti 6. lokakuuta 2004.

Brysselin Eurooppa-neuvosto 16. ja 17. joulukuuta 2004

Eurooppa-neuvosto suhtautui hyväksyvästi päätelmiin ja suosituksiin, jotka komissio esitti 6. lokakuuta 2004 Bulgarian, Romanian ja Turkin **määräaikauskertomuksissa**, laajentumisen **strategia-asiakirjassa**, Turkia koskevissa **suosituksissaan** ja Turkin jäsenyyšnäkymiin perustuviin kysymyksiin liittyvässä vaikutusten arvioinnissa

Eurooppa-neuvosto muistutti, että yksi tärkeä huomioon otettava seikka sekä unionin että ehdokasmaiden kannalta on unionin **valmius ottaa vastaan** uusia jäseniä ja pitää samalla huolta Euroopan integraation etenemisestä.

Eurooppa-neuvosto katsoi, että **Bulgaria** kykenee täyttämään kaikki jäsenyyshelpoitet suunniteltuna liittymisajankohtana edellyttäen, että se jatkaa tähän liittyviä ponnistelujaan ja saa menestyksekkäästi ja ajoissa päätökseen kaikki tarvittavat uudistukset sekä täyttää sitoumuksensa kaikilla yhteisön säännösten aloilla. Suojalausekkeissa määrätään toimenpiteistä ennen liittymistä tai kolmen vuoden aikana liittymisen jälkeen mahdollisesti ilmenevien vakavien ongelmien ratkaisemiseksi.

Eurooppa-neuvosto pani tyytyväisyydellä merkille **Romanian** edistymisen yhteisön säännösten täytäntöönpanossa ja sen tekemät erityisesti oikeus- ja sisäasioita sekä kilpailuasioita koskevat sitoumukset. Neuvosto myös antoi hyväksyntänsä kaikkien Romanian osalta vielä avoinna olleiden neuvottelulukujen käsittelyn päätökseen saattamiselle ja odotti tämän mukaisesti voivansa ottaa sen jäsenmaaksi tammikuusta 2007 alkaen.

Eurooppa-neuvosto muistutti mieliin edelliset, Helsingissä annetut **Turkkia** koskevat päätelmät. Niissä se hyväksyi Turkin ehdokasmaaksi, jonka on määrä liittyä unioniin samoin perustein kuin muutkin ehdokasvaltiot. Se pyysi neuvostoa hyväksymään neuvottelukehyksen, jonka komissio sille esittäisi, jotta neuvottelut voitaisiin aloittaa 3. lokakuuta 2005.

Eurooppa-neuvosto hyväksyi sen, että kunkin yksittäisen ehdokasmaan kanssa käytävät liittymisneuvottelut perustuvat **neuvottelukehykseen**. Kussakin neuvottelukehyksessä, jonka neuvosto vahvistaa komission esityksestä, otetaan huomioon viidennestä laajentumisesta sekä jatkuvasti kehittyvästä yhteisön säännöstöstä saadut kokemukset sekä käsitellään tiettyjä asioita, jotka määräytyvät ehdokasmaiden omien saavutusten ja maiden erityistilanteen ja ominaispiirteiden mukaan.

2. OHJELMASUUNNITTELU JA OHJELMIEN TÄYTÄNTÖÖNPANO: YLEISKATSAUS

2.1. Phare, Turkin liittymistä valmisteleva tuki ja Kyproksen pohjoisosalle kohdennettu erityinen tukipaketti

EU:hun 1. toukokuuta 2004 liittyneet kahdeksan Keski- ja Itä-Euroopan maata ja kaksi Välimeren alueen maata eivät enää vuonna 2004 saaneet liittymistä valmistelevaa tukea. Phare-ohjelman asteittaista lopettamista varten on kuitenkin luotu enimmillään 15 kuukauden ajan sovellettava erityinen menettely, jotta Phare-ohjelmien hallinnointiin liittyvät EU:n lähetystöjen tehtävät saataisiin siirrettyä sujuvasti kansallisille viranomaisille.

Vuonna 2004 Phare-tukea saivat ainoastaan Bulgaria ja Romania.

Voimassa olevissa Phare-suuntaviivoissa todetaan, että noin 65 prosenttia Phare-varoista on varattu instituutioiden kehittämiseen ja niitä koskeviin investointeihin (investoinneista 30 prosenttia kohdennetaan instituutioiden kehittämiseen). Instituutioiden kehittämisen ja osaamisen siirron pääasiallisena välineenä on kummitoiminta (*Twinning* ja *Twinning Light*). Näissä hankkeissa lähetetään jäsenvaltioiden julkishallinnossa työskenteleviä asiantuntijoita ehdokasmaiden vastaaviin elimiin auttamaan näitä kehittämään valmiuksiaan panna täytäntöön yhteisön säännöstön tiettyjä osa-alueita. Varoista enintään 35 prosenttia kohdennetaan taloudellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden edistämiseksi toteutettaviin investointeihin.

Phare-ohjelmasta rahoitettavien kansallisten ohjelmien ja rajat ylittävää yhteistyötä koskevien toimien lisäksi toteutettiin joukko useita maita koskevia horisontaalisia ohjelmia. Ne koskevat ydinturvallisuutta, tilastoalan yhteistyötä ja osallistumista yhteisön virastojen toimintaan, verkottumista, Taix-toimia sekä tieto- ja viestintäohjelmaa.

Turkki saa tukea oman liittymistä valmistelevan tukivälineensä kautta ja sen välityksellä useita maita koskevista horisontaalisista ohjelmista. Vuonna 2004 Turkin liittymistä valmistelevan taloudellisen tuen ohjelmassa keskityttiin lähinnä edistämään Kööpenhaminan poliittisten arviointiperusteiden täyttämistä, lähentämään lainsäädäntöä yhteisön säännöstöön ja vahvistamaan julkishallintoa sekä paneuduttiin oikeus- ja sisäasioihin sekä taloudelliseen ja sosiaaliseen yhteenkuuluvuuteen. Lisäksi ohjelmasta yhteisrahoitettiin Turkin osallistumista kuudenteen TTK-puiteohjelmaan ja yhteisön koulutusohjelmiin.

Kyproksen pohjoisosalle suunnatusta erityisestä tukipaketista vuonna 2003 tehtyä komission päätöstä muutettiin 11. elokuuta 2004 (komission päätös K(2004) 3030), jotta avustushjelma pystyttiin kohdentamaan uudelleen huhtikuun 2004 kansanäänestysten tuloksen johdosta niin, että Taix-tukeen ja toteutettavuustutkimuksiin kanavoituja varoja lisättiin. Tästä ohjelmasta maksettavaa tukea hallinnoi keskitetysti komissio. Vuoden 2004 loppuun mennessä allekirjoitettiin UNDP:n ja British Councilin kanssa yhteensä 10,3 miljoonan euron arvoiset sopimukset.

Vuoden 2004 rahoitus vastasi Kööpenhaminan Eurooppa-neuvoston päätelmiä, joissa hyväksyttiin tarkistettu etenemissuunnitelma Bulgariaa ja Romaniaa varten sekä Turkille annettavan avun siirto otsakkeeseen 7 (liittymistä valmisteleva tuki).

Pharen operatiiviset maksusitoumukset olivat 757,7 miljoonaa euroa, ja ne jakautuivat seuraavasti:

Kansalliset ohjelmat	577,8 miljoonaa euroa
Ydinvoimaloiden poistaminen käytöstä (Kozloduy)	85,0 miljoonaa euroa
Rajat ylittävä yhteistyö	64 miljoonaa euroa
Useita maita koskevat/horisontaaliset ohjelmat	28,4 miljoonaa euroa

(Huom. Loput 2,5 miljoonaa euroa ovat koulutus- ja kulttuuripolitiikan alalla hallinnoitavalle Euroopan koulutussäätiölle kohdennettavaa Phare-tukea.)

Kansalliset ohjelmat jakautuivat seuraavasti:

Bulgaria	172,5 miljoonaa euroa
Romania	405,3 miljoonaa euroa

Turkin liittymistä valmistelevan tuen ohjelman määrä oli seuraava:

Turkki	245,9 miljoonaa euroa
--------	-----------------------

Tähän sisältyvät sekä kansallinen ohjelma (236,7 miljoonaa euroa) että horisontaalisia toimenpiteitä Taixex- ja tukimenot mukaan luettuina.

Yksityiskohtaiset tiedot kummankin maan Phare-tuesta ja Turkin liittymistä valmistelevasta tuesta löytyvät tämän kertomuksen liitteen I osasta, jossa esitellään tilanne maittain.

2.2. Siirtymäjärjestely

Kymmeneen maahan, jotka aiemmin saivat Phare-ohjelmasta liittymistä valmistelevaa tukea (Kypros ja Malta saivat tukea omien liittymistä valmistelevien järjestelyjensä mukaisesti) sovellettiin vuonna 2004 ensimmäistä kertaa erityistä siirtymäjärjestelyä. Siinä tuetaan instituutioiden kehittämistä uusissa jäsenmaissa, jotta ne voisivat vahvistaa institutionaalisia ja hallinnollisia valmiuksiaan panna yhteisön säännöstö täytäntöön ja näin jatkaa Phare-ohjelman yhteydessä aloitettuja instituutioiden kehittämistoimia.

Siirtymäjärjestely perustettiin liittymisasiakirjan 34 artiklalla liittymisen jälkeisen ajan tilapäiseksi rahoitusvälineeksi. Ohjelmatyö perustuu komission seurantakertomuksessa (marraskuu 2003) yksilöityihin tarpeisiin. Artiklassa esitetään esimerkkejä yhteisön säännöstön keskeisistä aloista, joilla puutteita saattaa vielä olla, mutta siinä suljetaan tuen ulkopuolelle kaikki sellaiset alat, joilla on mahdollista saada tukea rakennerahastoista. Phare-ohjelmasta rahoitetun institutionaalisen tuen jatkuvuuden varmistamiseksi osa siirtymäjärjestelyn kunkin vuoden määrärahoista on kohdennettu tiettyihin useita maita koskeviin ohjelmiin.

Maksusitoumukset olivat yhteensä 189,6 miljoonaa euroa, ja ne jakautuivat seuraavasti:

Kansalliset ohjelmat 166,6 miljoonaa euroa

Horisontaaliset ja useita maita
koskevat ohjelmat, muut 23,0 miljoonaa euroa

Kansalliset ohjelmat jakautuivat seuraavasti:

Kypros	9 miljoonaa euroa
Tšekki	17,1 miljoonaa euroa
Viro	8,4 miljoonaa euroa
Unkari	18,4 miljoonaa euroa
Malta	11,8 miljoonaa euroa
Latvia	6,7 miljoonaa euroa
Liettua	22,4 miljoonaa euroa
Puola	49,9 miljoonaa euroa
Slovenia	8,7 miljoonaa euroa
Slovakia	14,2 miljoonaa euroa

2.3. Liittymistä valmistelevan yhteisön tuen koordinointi

Sapard-ohjelman³ (maatalouden ja maaseudun kehittämisen erityinen liittymisohjelma) tarkoituksena on auttaa ehdokasvaltioita ratkaisemaan rakennesopeutusta koskevat ongelmat maatalousalalla ja maaseudulla sekä panemaan täytäntöön yhteistä maatalouspolitiikkaa koskeva yhteisön säännöstö ja siihen liittyvä lainsäädäntö. Sapard-toimia kuvataan yksityiskohtaisesti Sapard-vuosikertomuksessa 2004.

ISPA⁴ (liittymistä valmisteleva rakennepolitiikan väline) on tarkoitettu pääasiassa mukauttamaan ehdokasmaiden infrastruktuureja yhteisön vaatimusten mukaisiksi. Siitä rahoitetaan myös suuria ympäristö- ja liikenneinfrastruktuureja. ISPA-toimia esitellään yksityiskohtaisesti ISPA-vuosikertomuksessa 2004.

Komission kolmen liittymistä valmistelevan välineen johtajatasen koordinoitukomitea kokoontui vuonna 2004 yhden kerran.

Liittymistä valmistelevan tuen täytäntöönpanoa koskeva yleiskertomus (*General Assistance Document*), jolla komissio tekee Phare-ohjelman hallintokomitealle selkoa tuen koordinoinnista vuonna 2004, esiteltiin jäsenvaltioille hallintokomitean kokoontuessa

³ Lisätietoja Sapard-ohjelmasta maatalouden pääosaston Internet-sivuilta osoitteessa http://europa.eu.int/comm/agriculture/external/enlarge/index_en.htm

⁴ Lisätietoja ISPA-rahoitusvälineestä aluepolitiikan pääosaston Internet-sivuilta osoitteessa http://europa.eu.int/comm/regional_policy/funds/ispa/ispa_en.htm

10. kesäkuuta 2004. Asiakirjassa ilmoitetaan kyseisistä kolmesta välineestä kullekin maalle vuoden aikana kohdennettavan tuen alustava määrä sekä tietoja koordinoinnista Euroopan investointipankin ja kansainvälisten rahoituslaitosten kanssa ja hajautetun hallinnoinnin edistymisestä ja tulevaisuudennäkömistä. Phare-, ISPA- ja Sapard-välineiden keskinäistä koordinointia käsitellään yksityiskohtaisemmin erillisessä liittymistä valmistelevan tuen yhteensovittamista käsittelevässä vuosikertomuksessa.

2.4. Koordinointi Euroopan investointipankin ja kansainvälisten rahoituslaitosten kanssa

Edeltävien vuosien tapaan yhteistyö EIP:n ja kansainvälisten rahoituslaitosten kanssa jatkui liittymistä valmistelevaa tukea koskevan yhteistyön yhteisymmärryspöytäkirjan määrittelemissä puitteissa.

Komission yksiköt järjestävät säännöllisesti kokouksia EIP:n ja kansainvälisten rahoituslaitosten kanssa ohjelmatyöhön ja ohjelmien täytäntöönpanoon sekä menettelyihin liittyvien seikkojen koordinoimiseksi. Edesauttaakseen toukokuussa 2004 unioniin liittyneiden maiden siirtymistä liittymistä valmistelevan tuen saajista EU:n täysjäsenyyteen komissio toimi lisäksi puheenjohtajana 26. maaliskuuta 2004 kokoontuneessa EY:n ja kansainvälisten rahoituslaitosten työryhmässä sekä EY:n ja kansainvälisten rahoituslaitosten korkean tason työryhmässä.

Koska suuret infrastruktuurihankkeet, joihin kansainvälinen yhteisrahoitus yleensä liittyy, rahoitetaan nykyisin ISPA-välineestä, yhteisrahoitus oli Phare-ohjelman yhteydessä vähäistä.

Pääasiallinen yhteisrahoitusväline oli vuonna 2004 jälleen pk-yritysten rahoitusväline, jossa yhteistyökumppaneina ovat Euroopan investointipankki, Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankki ja Euroopan neuvoston kehityspankki/KfW. Tavoitteena on jatkaa rahoitusalan valmiuksien parantamiseen kohdennettua yhteisrahoitusta pk-yritysten (pk-yritysten rahoitusvälineen avulla) ja kuntien (kuntia koskevan lainajärjestelyn avulla) rahoituksen kehittämiseksi. Lisätietoja näistä välineistä annetaan liitteen osassa II.

3. OHJELMIEN HALLINNOINTI

3.1. Siirtyminen laajennettuun hajautettuun täytäntöönpanojärjestelmään (EDIS)

EDIS-hyväksyntäprosessin tarkoituksena on helpottaa EU-varojen hallinnoinnin ja täytäntöönpanon hajauttamista kokonaisuudessaan ehdokasmaiden hallinnoille. Kun EDIS-järjestelmä on otettu kaikilta osin käyttöön kaikissa maissa, komissio ei enää suorita kaikille yksittäisille toimille järjestelmällistä ennakkovalvontaa vaan keskittyy jälkitarkastuksiin, vaikka sillä säilyykin taloudellinen kokonaisvastuu talousarvion täytäntöönpanosta.

Kymmenen uuden jäsenvaltion osalta liittymisasiakirjaan (33 artikla) sisältyi velvoite saattaa EDIS-järjestelmä toimintavalmiiksi liittymisajankohtaan mennessä, mikä antoi unioniin liittyville maille selvästi pontta viedä asian loppuvalmistelut päätökseen, ja tämän tuloksena kaikki kymmenen uutta jäsenvaltiota saivat EDIS-valmistelut päätökseen vuoden 2004 aikana. Vuoden 2004 lopussa EDIS-järjestelmä oli muodollisesti hyväksytty – komission päätöksellä luopua liittymistä valmistelevan tuen hallinnointia koskevasta ennakkovalvonnasta – yhdeksälle uudelle jäsenvaltiolle kymmenestä (**Kypros, Latvia, Liettua, Malta, Slovakia, Slovenia, Tšekki, Unkari ja Viro**). Puola oli uusista jäsenvaltioista ainoa, joka ei saanut valtuutusta EDIS-järjestelmän käyttöön vuonna 2004,

mutta tätä koskeva päätös odotettiin tehtävän vuoden 2005 ensimmäisinä viikkoina⁵. Kunkin kymmenen uuden jäsenvaltion EDIS-päätökseen liittyvät yksityiskohtaiset tiedot esitetään maakohtaisten esitysten kohdassa 1.

Sekä **Bulgaria** että **Romania** olivat vuoden 2004 lopussa saaneet päätökseen vaiheen 1 (puutteiden arviointi) ja edenneet vaiheeseen 2 (puutteiden korjaaminen), ja niiden tavoitteena oli ottaa EDIS-järjestelmä käyttöön vuoden 2006 ensimmäisen puoliskon aikana. Komissio ja maiden kansalliset viranomaiset jatkoivat EDIS-prosessin seurantaa korkean tason työryhmässä, jollainen perustettiin vuonna 2002 kaikkiin Phare-maihin valvomaan EDIS-järjestelmään siirtymistä ja antamaan ohjeita.

Turkki siirtyi lokakuussa 2003 DIS-järjestelmään (hajautettu täytäntöönpanojärjestelmä), ja sen alustavana tavoitteena on edetä EDIS-järjestelmään vuonna 2007.

3.2. Seuranta ja arviointi

Seurannan ja arvioinnin tavoitteena on ensinnäkin seurata ja arvioida sitä, kuinka hyvin edunsaajat ovat saavuttaneet saamansa rahoitustuen avulla liittymistä koskevia tavoitteita arvioimalla ohjelmien edistymistä ja niiden yhteydessä saatuja kokemuksia. Toisena tavoitteena on tukea seuranta- ja arviointivalmiuksien kehittämistä paikallisella tasolla, jotta valtiot pystyisivät itse hallinnoimaan ja valvomaan liittymistä valmistelevaa tukea.

3.2.1. Ennakkoarviointi

Vuonna 2004 jatkettiin keskusteluja vuonna 2003 toteutetusta sisäisestä Phare-ohjelman vuotta 2004 ja sen jälkeistä aikaa koskevan ohjelmatyön mekanismien ennakkoarvioinnista. Niissä keskityttiin ainoaan vielä käsittelemättä olleeseen suosituskokonaisuuteen, jonka aiheena oli nykyistä järjestelmällisemmän ja virallisen laaduntarkkailujärjestelmän käyttöönotto.

3.2.2. Seuranta ja väliarviointi

Vuonna 2004 tuotettiin ulkopuolisten väliarviointien tuloksena noin 45 yksittäistä johonkin maahan, alaan, yksittäiseen tapaukseen tai aihepiiriin liittyvää arviointikertomusta, joissa käsiteltiin Phare-tuella tai muilla liittymistä valmistelevan tuen välineillä rahoitettuja toimia, sekä yhteenvetokertomus vuosina 1992–2002 myönnetystä ja marraskuuhun 2003 mennessä täytäntöönpannusta Phare-tuesta.

Konkreettisia toimenpiteitä olivat ohjelmien/hankkeiden suunnitteluun liittyvät työpajat, joita järjestettiin suunnitteluun liittyvien ongelmien käsittelemistä varten useimmissa ehdokasmaissa, sekä kummitoimintaan osallistuvien tahojen erityisseminaari, jossa tavoitteena oli yksilöidä toimia kummitoiminnan voimistamiseksi.

3.2.3. Jälkiarviointi

Arviointiyksikkö järjesti tarjouskilpailun vuoden 1999–2001 kansallisille Phare-ohjelmille suoritettavaa laajaa jälkiarviointia varten. Arviointityön suunniteltu alkamisajankohta oli vuoden 2005 ensimmäinen neljännes. Työn on suunniteltu kestävän 20 kuukautta ja päättyvän vuoden 2006 lopussa.

⁵ Puola sai EDIS-hyväksynnän tammikuussa 2005.

3.3. Muu toiminta

Komission yksiköt toteuttivat lukuisia muita toimia parantaakseen ohjelmien laatua vuonna 2004 ja tukeakseen paikallisten seuranta- ja arviointivalmiuksien kehittämistä. Erityistoimia kuvataan liitteen osassa II.2.3.